

Een bulletin uitgegeven
voor de bewoners van Frederiksoord
en omgeving

DE STAR

star.frederiksoord@home.nl
www.de-star.nl

Hernieuwde uitgave
Jaargang 12 • Uitgave 3 • Augustus 2018

Op weg naar Werelderfgoed Frederiksoord Nu

FREDERIKSOORD – Hoewel we op een andere uitslag gehoopt hadden, zijn we uiteindelijk toch tevreden met het besluit van het Unesco Werelderfgoedcomité. Unesco erkent onder voorwaarden de Werelderfgoedwaardigheid van de Koloniën van Weldadigheid.

*Het gaat niet alleen over het materiële
maar zeker ook
over het immateriële erfgoed.*

En van dat immateriële erfgoed liggen de fundamenteen natuurlijk in de vrije koloniën Frederiksoord en Wilhelminaoord. Het zou geweldig zijn wanneer Nederland en België gezamenlijk in staat zijn het nominatiedossier zo aan te passen dat alle zeven koloniën het predicaat Werelderfgoed krijgen.

We zijn er van overtuigd dat wanneer het accent op de vrije koloniën, waarin het gedachtengoed van Johannes Van den Bosch

het sterkst naar voren komt, gelegd wordt, de onvrije koloniën daar zeker van mee zullen profiteren. In feite zijn Frederiksoord en Wilhelminaoord al daadwerkelijk Werelderfgoedwaardig verklaard.

De openingsfoto is voor iedereen herkenbaar. Hotel Frederiksoord heet nu Logement Frederiksoord. Toen Van den Bosch hier 200 jaar geleden kwam stond 'Logement' ook al op de voorgevel!

Het afscheid van Jan Mensink als directeur van de Maatschappij van Weldadigheid was een schitterende en voor Jan en zijn familie een indrukwekkende happening. We wensen hem alle goeds en bedanken hem hier nog een keer voor alle werk dat hij voor de Maatschappij van Weldadigheid heeft verricht.

We wensen u weer veel leesplezier en natuurlijk zijn reacties en suggesties heel erg welkom op star.frederiksoord@home.nl. Via dit e-mailadres kunnen belangstellenden buiten Frederiksoord, Wilhelminaoord en Nijensleek een digitale versie van De Star aanvragen. Denkt u erom dat u wijzigingen van uw e-mailadres even aan ons doorgeeft! In Museum De Koloniehof en in Hotel Frederiksoord is altijd een gratis papieren versie verkrijgbaar.

Hijlco Komen, Jan Jansen en André Tempelaar

Nieuws vanuit Huis Westerbeek

- De provincie is akkoord gegaan met de **nieuwe formele bestemming van het Sterrebos** als 'Parkbos' per 2019. Houtproductie gaat dus naar de achtergrond. Ook met deze bestemming zullen er in het kader van regulier groenonderhoud soms nog bomen moeten worden gekapt.
- In omgewaaide bomen onder andere langs de Beukenlaan in het Sterrebos ter hoogte van het veld van de paardenrijvereniging is de **Letterzetter** geconstateerd. Om te voorkomen dat ook gezonde bomen hierdoor worden besmet en zullen afsterven, zijn de omgewaaide bomen inmiddels zo snel mogelijk geruimd. Uiteraard zal is eerst een natuurtoets uitgevoerd
- De (inter)nationale kunstexpeditie **Into Nature, Out of Darkness**, waarbij het Huis van Weldadigheid een belangrijke startlocatie is, heeft veel belangstelling gekregen in de landelijke media. Het

gedachtegoed van generaal Van den Bosch is daarin ook ruim aan de orde geweest. Het is merkbaar aan de vele bezoekers die onze vrije koloniën aandoen. En het heeft een positief effect op de lokale (vrijtijds)economie.

- Op vrijdag 7 september vindt tegelijk met de Nacht van Frederiksoord voor de tweede keer de **Nachtelijke Beleving** plaats. Deze keer wordt o.a. ook een aantal monumenten in deze bijzondere activiteit betrokken. De voorbereidingen zijn in volle gang.
- Ook de voorbereidingen voor het muziektheaterstuk **De Welstaat** lopen voorspoedig.
- Het is nu volop zomer, maar de verwachting is dat het jubileumboek **'200 jaar Maatschappij van Weldadigheid'** nog vóór Sinterklaas 2018 zal worden gepresenteerd.

Stand van zaken Kolonieplan

Huis van Weldadigheid – Op een paar details na is de verbouw afgerond. Het pop-up Cultuur Café draait, het TIP (Toerist Informatie Punt) in het gebouw is operationeel en de winkel is ingericht. April 2019 zal ook het Fledder Kerspel, de historische vereniging van de voormalige gemeente Vledder, zijn intrek nemen op de bovenverdieping van het gebouw. Na de Ondernemersfair op 3 nov zal de inrichting van de Experience starten; gereed: 1 april 2019. Voor de vrijkomende Koloniehof zijn meerdere belangstellenden. Met één partij zijn inmiddels gesprekken gaande.

Herinrichting – De herinrichting van het buitenterrein van het

Huis van Weldadigheid en de Majoor van Swietenlaan verkeren beiden in de ontwerpfase. Het is de bedoeling van Gemeente Westerveld om de beide trajecten (wellicht in 2019) gezamenlijk uit te voeren. De gemeente zal te zijner tijd samen met de Maatschappij de voorlichting verzorgen.

Woonacademie – Er is vertraging opgetreden in de ontwikkeling van de Woonacademie op het voormalige schoolterrein. In de voorbereiding is geconstateerd dat er sprake kan zijn van zogenaamde 'vermeende staatsteun'. Daar wordt nu een oplossing voor gezocht maar er zit nog steeds schot in de zaak.

Zichtbaar Cultuurlandschap – De volgende ontwikkelingen:

- De vergunningsprocedure voor de verbouwing van de **Man-denmakerij** bevindt zich in de laatste fase. Zodra de vergunning definitief is, start na de bouwvak de verbouw. Met vergunning van de gemeente is de asbestsanering inmiddels uitgevoerd.
- De procedure voor de bouw van nieuwe **koloniewoningen** aan de Van der Meulenlaan en de Hooiweg zuid is opgestart. Er vindt een inventarisatie plaats naar de belangstelling voor nieuwe woningen aan de Van der Meulenweg en de Molenlaan. Indien de vraag groter is dan het aantal te bouwen woningen, zal in augustus loting plaatsvinden.

Afscheid Jan Mensink

FREDERIKSOORD – Op 1 juni nam Jan Mensink afscheid als directeur van de Maatschappij van Weldadigheid. Angélie Sens hield op verzoek van Jan als biografé van generaal Johannes van de Bosch een interessant betoog over de stichter van de Maatschappij:

*een bevlogen alleskunner
vol met vele goede ideeën
die bereid was te leren van zijn ervaringen.*

Maar ook de man die tegen de stroom in, in zijn periode in de West al aangaf dat slaven geen handelswaar hoorden te zijn. Hierna was de focus op de afscheid nemer. In 1985 trad Jan in dienst als administrateur en in 1994 werd hij de eerste directeur die voortkwam uit de eigen koloniale gemeenschap.

In de afgelopen twintig jaar werd Jan Mensink het boegbeeld en het gezicht van de MvW. Hoewel bescheiden, je kon niet om Jan heen. Hij is een wandelende encyclopedie waar het gaat om kennis van de geschiedenis van de MvW, memoreerde voorzitter Anneke

Haarsma. Voor een volle zaal in het Huis van Weldadigheid overhandigde zij hem de zilveren legpenning van verdienste van de MvW. Ook gedeputeerde Cees Bijl en burgemeester Rikus Jager loofden zijn verdiensten.

Hij heeft er mede voor gezorgd dat de MvW van een beheersorganisatie is getransformeerd in een ontwikkelingsmaatschappij. Ook in moeilijke tijden bleef hij toekomstgericht denken. De koloniewoningen

van de toekomst en het terugkopen van de gebouwen op het terrein Tuinbouwschool zijn resultaten van vasthoudendheid en liefde voor de Maatschappij. 'Praten is okay, maar daarna moet er wel wat gebeuren', was zijn motto.

In zijn dankwoord, zei Jan Mensink dat de uitgangspunten van Johannes van den Bosch ook altijd voor hem hebben gegolden: arbeid, onderhoud en onderwijs. Zijn echt-

genote Dinie dankte hij voor haar niet aflatende steun. Wat betreft het onderwijs, 'ik heb altijd het meest geleerd van het contact met de mensen', aldus Jan. Hij is nog bezig met een boek over 200 jaar Maatschappij van Weldadigheid. Het boek komt eind van het jaar uit. Maar eerst gaat hij een fotoreis maken door Nieuw Zeeland. Na een verdiende rustpauze zien we hem ongetwijfeld weer actief terug in de kolonie.

Grote stap naar Werelderfgoed

FREDERIKSOORD – Het adviesorgaan van het Werelderfgoedcomité van UNESCO was al heel duidelijk. In Frederiksoord en Wilhelminaoord is het gedachtengoed van Van den Bosch het best bewaard gebleven en:

het is Werelderfgoed waardig!

Op de jaarvergadering van het Erfgoedcomité in Bahrein ging het nog een stap verder. Met een betere onderbouwing zouden alle zeven koloniën op de lijst kunnen komen. En dat is zeker ook te danken aan gedeputeerde Cees Bijl van de provincie Drenthe die zich een slag in de rondte heeft gewerkt om nagenoeg het hele comité achter 'de zeven' te krijgen. Daar verdient hij een groot compliment voor.

Het zou mooi zijn wanneer 'De zeven van Van den Bosch' op de lijst komen. Samen sta je daarna sterker. Maar dat laat onverlet dat de primaire ideeën van generaal Van den Bosch over armoedebestrijding slechts in de vrije koloniën zijn terug te vinden. De onvrije koloniën waren er om andere sociaal-maatschappelijke problemen op te lossen: opvang van wezen, landlopers en bedelaars. Waar hij dan wel weer zijn uitgangspunten onderdak, arbeid, zorg en scholing op los liet. En ook dat was uniek.

Hopelijk komt door de ervaring van afgelopen maanden de fixatie in Assen op het nabijgelegen Veenhuizen nu in een ander daglicht. En de optie Frederiksoord – Wilhelminaoord blijft natuurlijk de meest kansrijke waarbij de zusterkoloniën daar zeker van mee zouden profiteren. Maar we moeten dus nog een jaar wachten en blijven hopen op 'De zeven van Van den Bosch'.

Sterrebosdag

FREDERIKSOORD – In de serie Koloniën van Weldadigheid is door de Stichting Maatschappij van Weldadigheid een nieuw boekje uitgegeven: Het Sterrebos van Frederiksoord. De auteurs zijn het biologen echtpaar Eddie en Marijke van der Maarel uit Noordwolde.

Beiden hebben een uitgebreide studie gemaakt van het fenomeen sterre(n)bossen in Nederland en daarbuiten. Daarnaast hebben zij de geschiedenis van het Sterrebos in Frederiksoord uitgeplozen.

Over dit onderwerp verschijnt nog een lijvig rapport. Het handzame boekje bevat een populaire samenvatting van hun studie gelardeerd met verhalen van bewoners en ex-bewoners van Frederiksoord over hun belevenissen met dit unieke bos. Het bos, dat ouder is dan de Maatschappij, werd aangelegd voor de jacht, de houtproductie en het plezier. Rondom Huize Westerbeek werd zelfs een tweede kleiner bos in sterrevorm aangelegd.

Op de Sterrebosdag op 26 mei werden met een klein symposium in het Logement Frederiksoord de eerste exemplaren van het boek uitgereikt aan Jan Mensink en Jacob Kruier.

Diezelfde middag mochten Eddie en Marijke van der Maarel

de nieuwe toegang tot het deels weer opgeknapte Sterrebos openen.

Directeur Minne Wiersma sprak over een iconische plek in het gebied van de Maatschappij. Voor het Sterrebos is een plan in fasen gemaakt om het beter toegankelijk en aantrekkelijker te maken. Het echtpaar van der Maarel heeft er voor gezorgd dat het verhaal van deze iconische plek levend is.

Het vierde en laatste boek van Wil Schackmann

FREDERIKSOORD – Op 23 juni overhandigde schrijver Wil Schackmann het eerste exemplaar van *De Strafkolonie* aan Jan Mensink. Het is het vierde deel in een reeks verhalende boeken over het leven in de koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid.

Schackmann heeft jarenlang onderzoek gedaan in het archief van de Maatschappij naar de verhalen van kolonisten. De doelstelling van de Maatschappij was twee honderd jaar geleden, niet alleen het bestrijden van de armoede, maar ook het verheffen van de tot verbastering gekomen mens tot beschaafdere, zedelijker en betere burgers. De peilers om dit doel te bereiken waren werkgelegenheid, onderwijs, verplichte kerkgang en het corrigeren van ongewenst gedrag. Is uit de verhalen gebleken dat dit resultaat is bereikt, vroeg gespreksleider Jan Jansen. Het antwoord van Wil Schackmann was ja en nee. Net zo als in de rest van Nederland was ook in de

koloniën sprake een standenmaatschappij. De hogere hiërarchie bepaalde wat goed en niet goed was voor de lagere klassen. In het boek wordt indringend beschreven hoe de opvattingen van bestuurders en de ambtelijke benadering soms leidde tot een schrijnend bestaan van gewone mensen die door het noodlot tot armoede vervallen waren. Zoals het verhaal van de weduwe Willempje van der Dozen. Een ongelukkige liefdesrelatie en een daaruit voorkomende zwangerschap had tot gevolg dat haar hele gezin naar de strafkolonie Ommerschans werd opgezonden en later naar Veenhuizen. Het gezin was door de opvattingen van die tijd ineens crimineel geworden. In een solotooneelstuk vertolkte mev. Raabhorst, vrijwilliger in Veenhuizen, op ontroerende wijze de lotgevallen van de ongelukkige weduwe.

Na afloop van de bijeenkomst in de Koloniehof signeerde Wil Schackmann zijn boeken voor de liefhebbers die het boek kochten. Informatie over de boekenreeks

is te vinden op www.schackmann.nl/proefkolonie. Binnenkort ook gepubliceerd op de site van het Drents Archief.

Into Nature brengt internationale kunstenaars

De twee-jarige Drentse kunstmanifestatie Into Nature wordt van 1 juli t/m 16 september gehouden in Frederiksoord en het Holtingerveld. Het motto van dit kunst-in-de-natuur project is 'Out of Darkness', mede verwijzend naar stroming de Verlichting waarvan Johannes van den Bosch een navolger was. De route in Frederiksoord begint in het Huis van Weldadigheid en levert prachtige en bijzondere kunstuitingen op. De grote ruimte in het ontmoetingscentrum blijkt uitstekend geschikt voor een grote kunstinstallatie als die van Roderick Hietbrink. De documentai-

re film van de Indiër Amar Kanwar over de schoonheid en de vernietiging van de natuur is een artistiek meesterwerk. De rondgang door de vergroeide in verval geraakte tuinen van de voormalige tuinbouwschool en de verwaarloosde kassen leveren het decor op van indrukwekkende kunst.

Deze schoonheid en verval inspireerde de Amerikaanse kunstenaar Matthew Day Jackson tot het maken van knoestige zwarte beelden van boomstronken en sprokkelhout uit het Sterrebos. In de warme kassen mogen deze vergaan en overwoekerd worden. In het midden van de grote laan in het Sterrebos heeft de Poolse Alicja Kwade een marmeren planeet laten landen welke als een aanwezige blauwe bal de aandacht op eist. Een heel goede vondst is om in de droge kom het omgevende marmeren huis van de bol neer te leggen naast de karakteristieke oude bomen.

Op verschillende plekken op de route bouwde de Argentijn Adrian Villar Rojas vogelhuisjes van natuurlijke materialen. In het verloop van de tijd zullen ook deze kunstwerkjes worden teruggegeven aan de natuur. Into Nature haalde pagina grote recensies in de landelijke dagbladen. Daarmee is opnieuw Frederiksoord in het licht gezet.

SPONSOREN

